

ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

Η ΚΑΘ' ΗΜΑΣ
ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ

ΠΕΡΓΑΜΟΝ

Το Πέργαμον ή η Πέργαμος είναι πόλη που από το τέλος του 3ου αιώνα π.Χ. αναδείχθηκε σε ένα από τα σημαντικότερα κέντρα του ελληνιστικού κόσμου στη βορειοδυτική Μικρά Ασία.

Χτισμένη στην κορυφή ενός απόκρημνου λόφου που δεσπόζει στην κοιλάδα του ποταμού Καϊκού. Την ασφαλή αυτή και απόμερη τοποθεσία την επέλεξε, λίγο μετά το 302 π.Χ., ο βασιλιάς Λυσίμαχος, ένας από τους διαδόχους του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ως τόπο φύλαξης του ταμείου του. Η δύναμη και ευημερία του βασιλείου του Περγάμου έφθασε στο απόγειό της στα χρόνια της βασιλείας του Ευμένη Β' (197-159 π.Χ.), του πρωτότοκου γιου και διαδόχου του Αττάλου Α'.

- Την ανοικοδόμηση της ακρόπολης του Περγάμου την ξεκίνησε ο Φιλέταιρος και τη συνέχισαν με πολύ πιο φιλόδοξο τρόπο οι διάδοχοί του. Στα χρόνια που ακολούθησαν τις νίκες του Αττάλου Α' κατά των Γαλατών το Πέργαμον στολίστηκε με νέα οικοδομήματα και έργα τέχνης. Ανάμεσα σε αυτά ξεχωρίζει μια σειρά από μεγάλα συμπλέγματα χάλκινων αγαλμάτων που εικόνιζαν τους ηττημένους Γαλάτες.

Νεκρός Γαλάτης. Βενετία, Museo Archeologico.

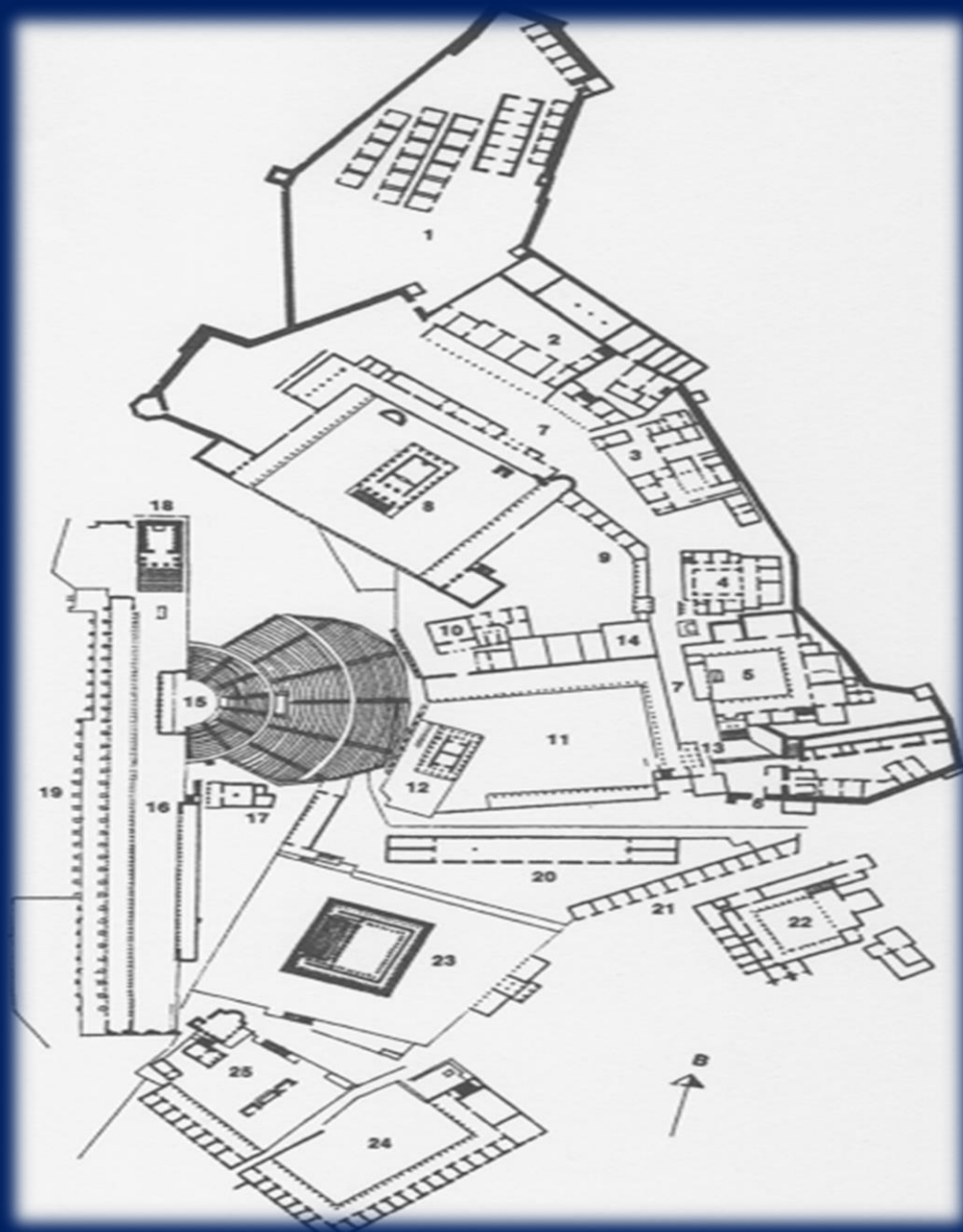

- Στη Ρώμη έχουν βρεθεί δύο γλυπτά που πρέπει να είναι αντίγραφα ορισμένων από τα έργα που ήταν στημένα πάνω στις δύο βάσεις: το πρώτο είναι ένα σύμπλεγμα που εικονίζει έναν Γαλάτη πολεμιστή, ο οποίος, αφού πρώτα σκότωσε τη γυναίκα του, αυτοκτονεί για να μην πιαστεί αιχμάλωτος· το δεύτερο εικονίζει έναν τραυματισμένο Γαλάτη πεσμένο στο έδαφος, την ώρα που ξεψυχά.

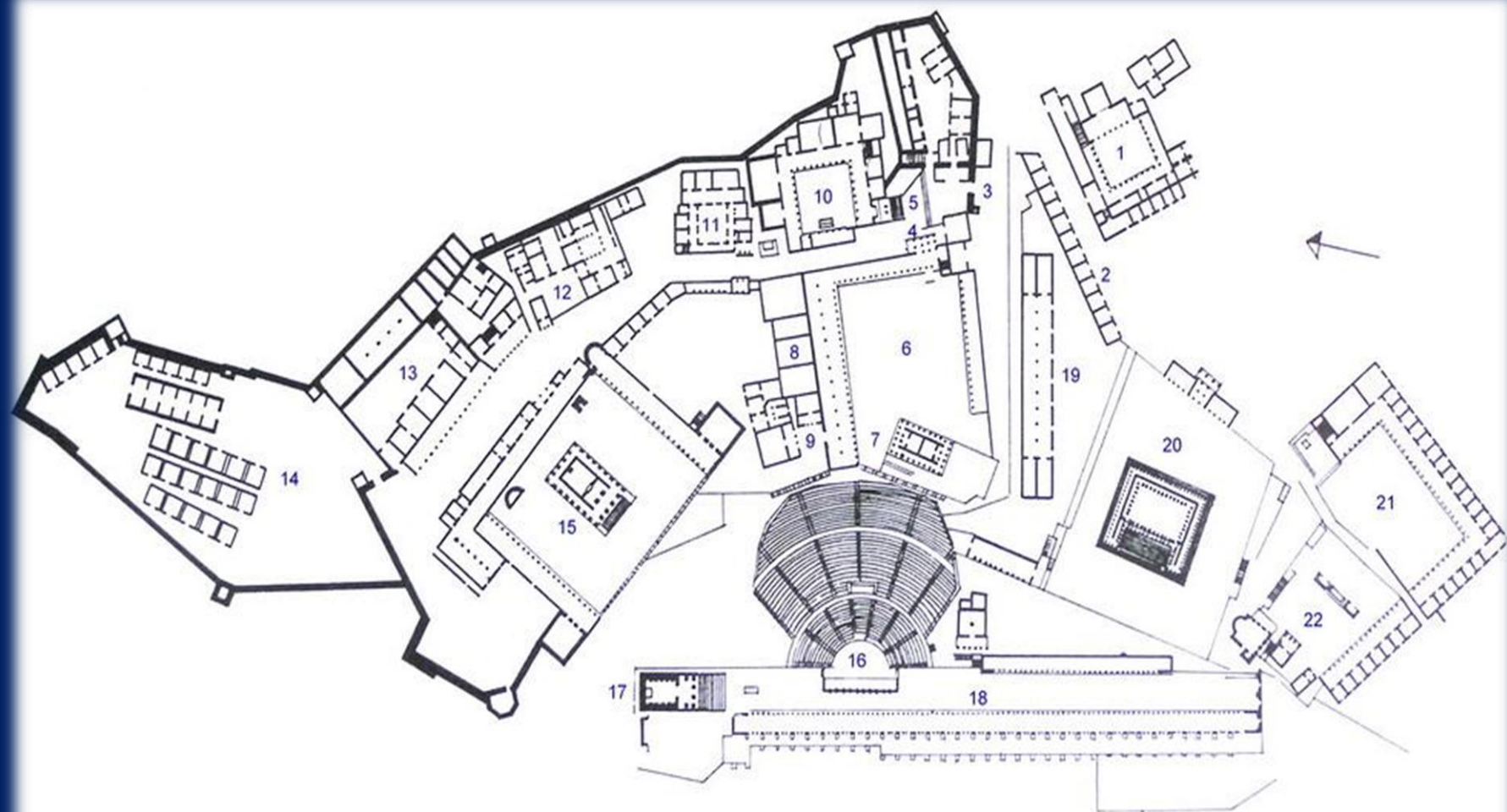

- Στα χρόνια των Ατταλιδών η ακρόπολη του Περγάμου, όπου βρίσκονταν και τα βασιλικά ανάκτορα, στολίστηκε με λαμπρά οικοδομήματα . Τα πιο γνωστά από αυτά, που διαθέτουν επιπλέον πλούσιο γλυπτό διάκοσμο, είναι οι στοές γύρω από τον ναό της Αθηνάς και ο μεγάλος βωμός του Δία. Και οι δύο κατασκευές χρονολογούνται στη βασιλεία του Ευμένη Β' και θεωρούνται τα σημαντικότερα σωζόμενα μνημεία της ελληνιστικής εποχής· ήρθαν στο φως στη διάρκεια των ανασκαφών που διενήργησε στο Πέργαμον μια γερμανική αρχαιολογική αποστολή στα χρόνια 1878-1886 και μεταφέρθηκαν στο Βερολίνο, όπου εκτίθενται σε ένα μουσείο που κατασκευάστηκε ειδικά για αυτά.

Σε όλη την ανατολική πλευρά της Ακρόπολης (3,4,5) εκτείνονταν τα ανάκτορα των Ατταλιδών βασιλέων και κατοικίες των αξιωματούχων τους απέναντι από τα οποία υψώνονταν τα μεγάλα ιερά της Περγάμου. Στο βορειότερο μέρος βρίσκεται το Τραιάνειον (8), νότια του οποίου βρίσκεται το Τέμενος της Αθηνάς(11) και μεταξύ τους εκτείνονται καταστημάτων(9) και οικιών(10) ελληνιστικών χρόνων. Στη βορειοανατολική γωνία του Ιερού υπήρχε η περίφημη βιβλιοθήκη (14), στα δυτικά έχει λαξευτεί στη πλαγιά του λόφου το θέατρο(15) και στα νότια δύο στοές(21)με καταστήματα και το ηρώον (22). Στα δυτικά του ηρώου το σημαντικότερο μνημείο της Περγάμου ο μεγάλος βωμός του Διός από τον οποίο σώζονται μόνο τα θεμέλια.

- Κάτοψη της ακρόπολης της Περγάμου

οχυρώσεις

Ασκληπιείο

Θέατρο

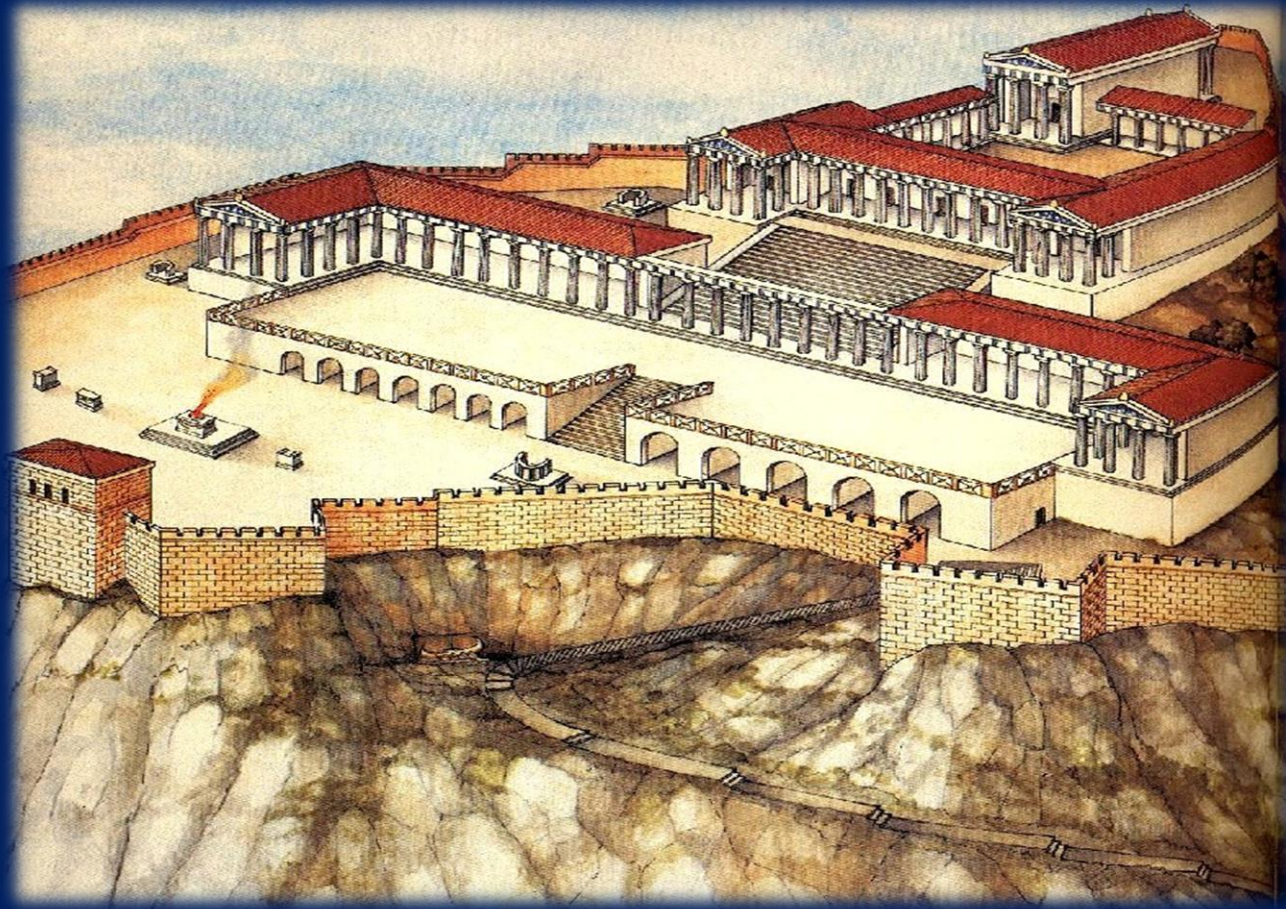
Ναός Τραϊανού

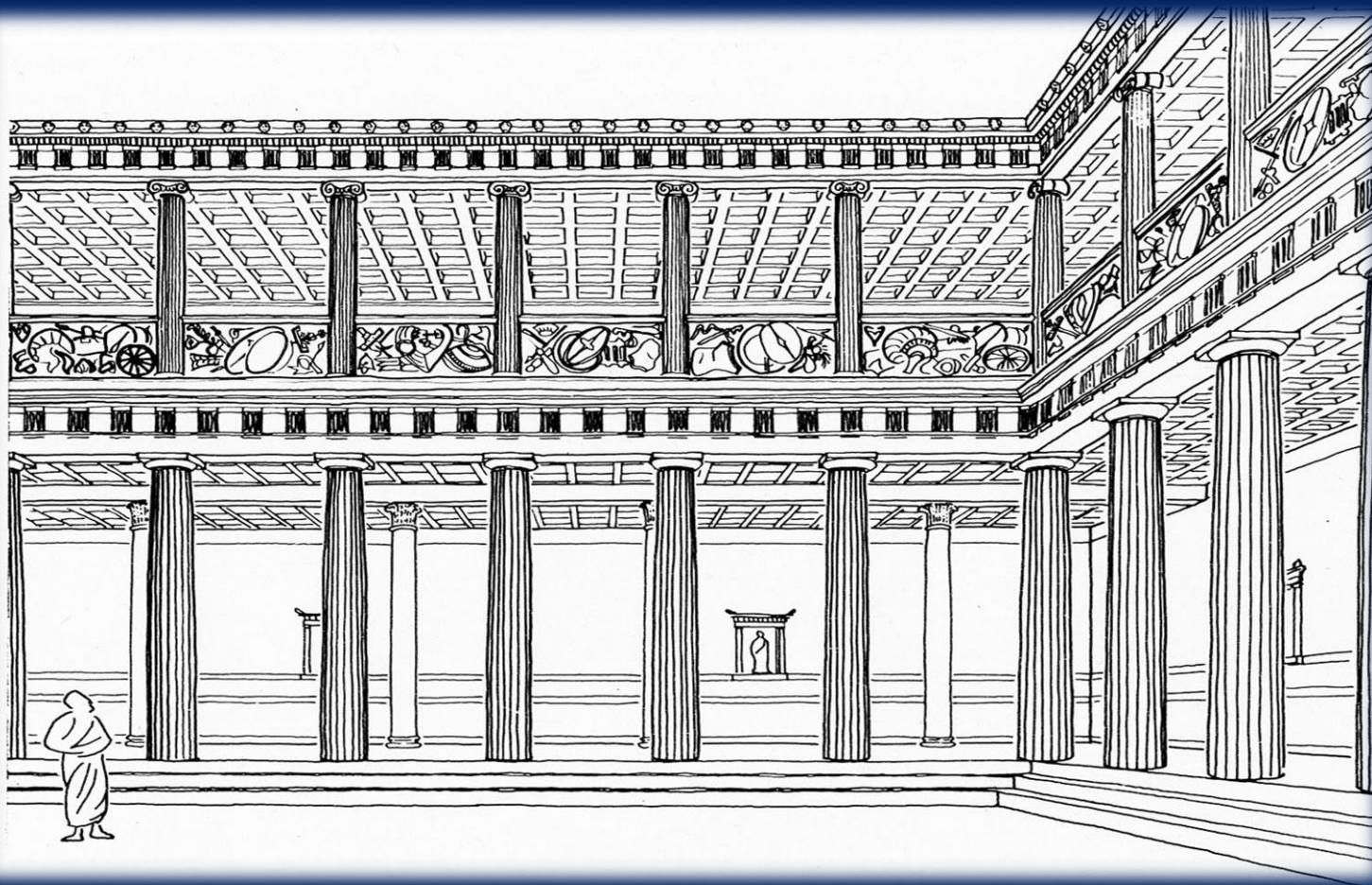

Ναός Τραϊανού

Ναός Νικηφόρου Αθηνάς

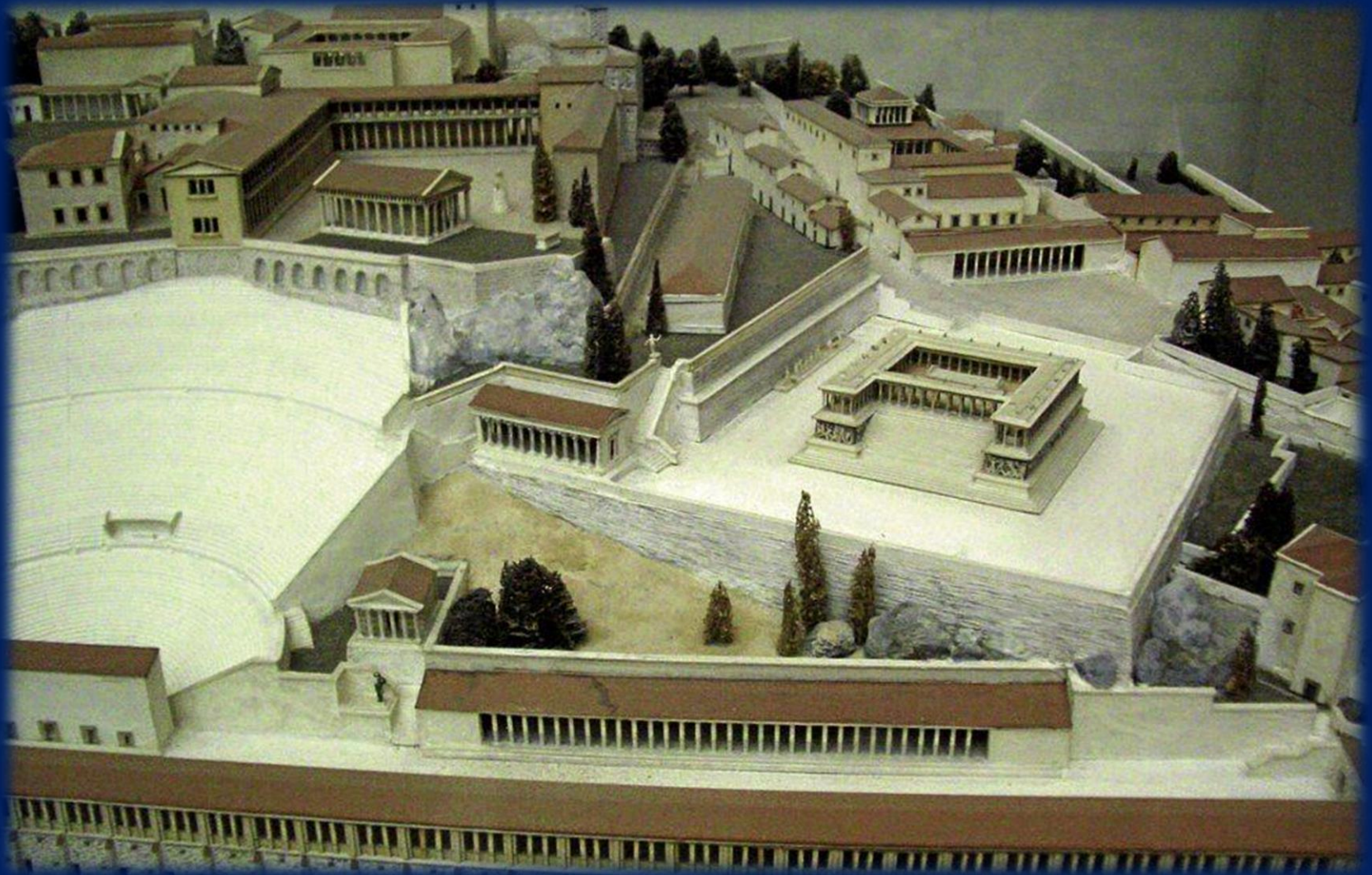
- Οι στοές πλαισιώνουν τον ναό της Αθηνάς που είχε κατασκευάσει ο Φιλέταιρος και οριοθετούν το ιερό της θεάς· είναι διώροφες και τα θωρακεία ανάμεσα στους κίονες του επάνω ορόφου έχουν ανάγλυφες παραστάσεις με όπλα ελληνικά και γαλατικά. Τα όπλα είναι μια σαφής αναφορά στις νίκες του Αττάλου Α' και του Ευμένη Β'.

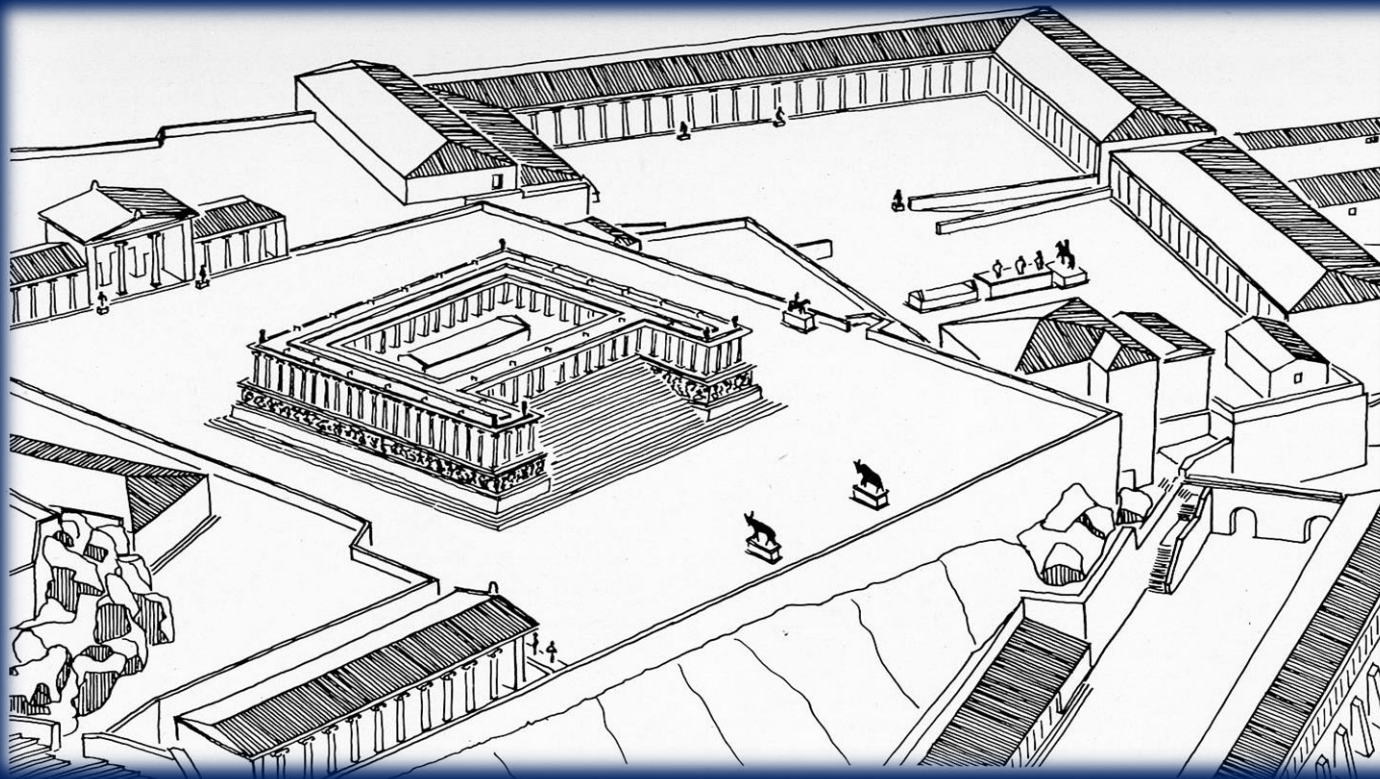
Σχεδιαστική αναπαράσταση στοάς του ιερού της Αθηνάς στο Πέργαμο.

Ναοί Τραϊανού και Αθηνάς

Βωμός του Δία

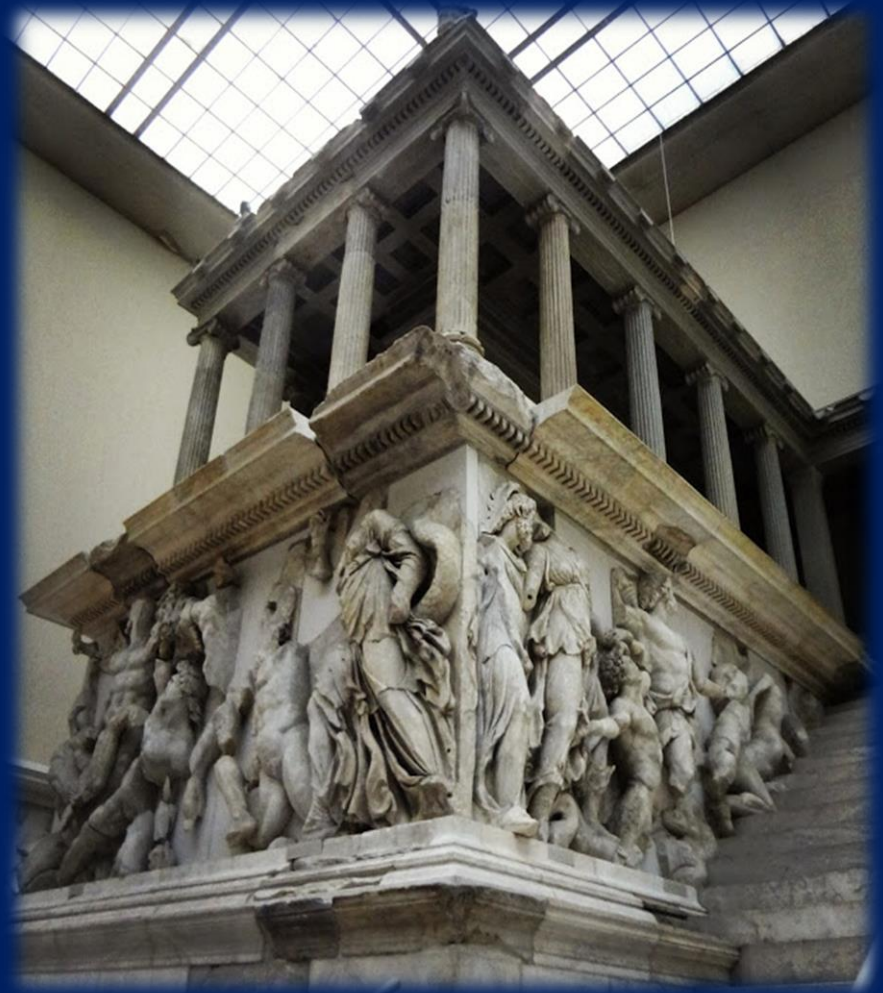
- Ο βωμός του Δία είναι ένα μεγάλο ορθογώνιο κτίσμα από μάρμαρο, με διαστάσεις 35,64 m x 33,4 m, στη μέση μιας ευρύχωρης πλατείας στα νότια του ιερού της Αθηνάς και σε χαμηλότερο επίπεδο πατάει επάνω σε μια ψηλή βάση με ύψος περίπου 6 m και σχηματίζει μια ανοιχτή περίστυλη αυλή, που έχει πρόσβαση από τα δυτικά, όπου υπάρχει μια μνημειακή κλίμακα με πλάτος περίπου 20 m πλαισιωμένη από δύο πτέρυγες. Ο βωμός βρίσκεται στο εσωτερικό του τεμένους.
- Σχεδιαστική αναπαράσταση του βωμού του Δία στο Πέργαμο.

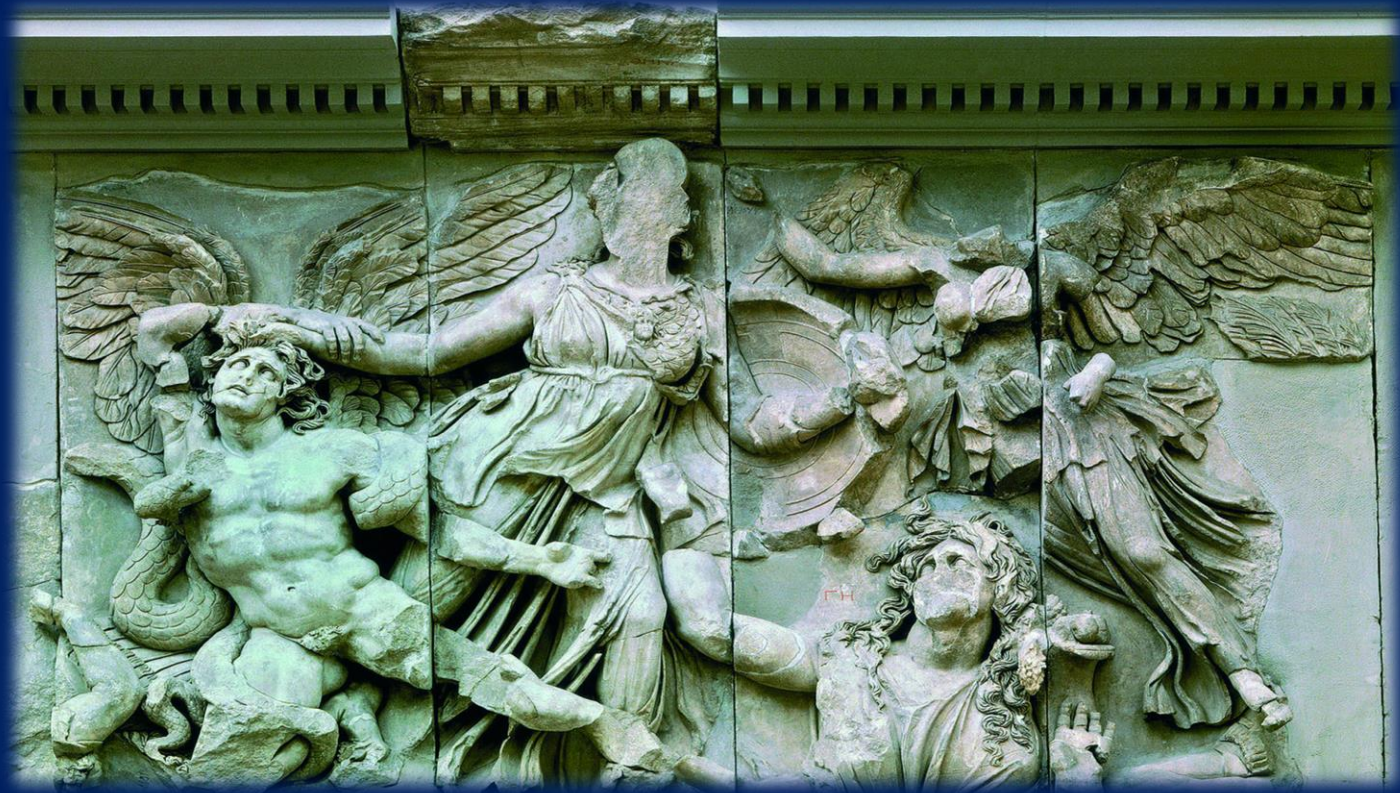

- Στο υψηλότερο επίπεδο μια ιωνική κιονοστοιχία περιτρέχει εξωτερικά το κτήριο. Ανάμεσα στους κίονες ήταν τοποθετημένα μαρμάρινα αγάλματα. Η βάση καλύπτεται, με μαρμάρινες πλάκες και κοσμεύεται με μια εντυπωσιακά μεγάλη ανάγλυφη ζωφόρος (έχει μήκος 133 m και ύψος 2,3 m) με παράσταση Γιγαντομαχίας. Ο καθαυτό βωμός για τις θυσίες βρίσκεται στο κέντρο της αυλής. Στον εσωτερικό τοίχο της αυλής υπάρχει μια δεύτερη, μικρότερη μαρμάρινη ζωφόρος, στην οποία εικονίζεται ο μύθος του Τηλέφου, ένας μύθος με ιδιαίτερη σημασία για τους Περγαμηνούς.
- Ανακατασκευασμένη πρόσοψη του βωμού του Δία στο Πέργαμο. Staatliche Museen Preussischer Kulturbesitz, Antikensammlung,

Το πιο εντυπωσιακό στοιχείο του βωμού του Περγάμου είναι αναμφίβολα η μεγάλη ζωφόρος με τη Γιγαντομαχία που περιτρέχει το μνημείο. Οι περισσότερες μορφές εικονίζονται σε έντονη κίνηση με πολύ έντονη πλαστικότητα στην απόδοση των γυμνών ανδρικών σωμάτων και πλούσιες, βαθιά χαραγμένες πτυχές στα ενδύματα των γυναικών.

Στα πρόσωπα των γιγάντων αποτυπώνονται ο φόβος και ο πόνος που προκαλεί η ήττα από τους δυνατότερους θεούς. Η ερμηνεία των μορφών διευκολύνεται από την παρουσία επιγραφών, που δυστυχώς όμως σώζονται αποσπασματικά. Τα ονόματα των θεών ήταν γραμμένα στο γείσο επάνω από τη ζωφόρο, ενώ εκείνα των γιγάντων με μικρότερα γράμματα κάτω από τις μορφές. Δεν υπάρχει ομοφωνία για την ταύτιση όλων των μορφών ούτε για την ερμηνεία της ζωφόρου συνολικά, ορισμένα τμήματά της όμως ερμηνεύονται χωρίς δυσκολία

Στην **ανατολική πλευρά** εμφανίζονται οι κυριότεροι θεοί του Ολύμπου, ο Δίας, η Ήρα, η Αθηνά, ο Απόλλων και η Άρτεμις καθώς και ο Ηρακλής, ο μόνος ήρωας που συμμετείχε στη Γιγαντομαχία.

Συγκεκριμένα μάχεται ο Δίας με τον γίγαντα Πορφυρίωνα και η Αθηνά, προστάτιδα της πόλης, με τον Αλκυονέα. Οι μορφές των δύο θεών ήταν οι πρώτες που αντίκριζε ο επισκέπτης περνώντας τον περίβολο που περιέκλειε το Βωμό. Στην ίδια πλευρά, μάχονται ο Άρης, η Νίκη, η Ήρα, ο Ηρακλής, η Εκάτη, ο Απόλλωνας με την Άρτεμη και τη μητέρα τους Λητώ.

Τμήμα της ζωφόρου της ανατολικής πλευράς του βωμού του Δία στο Πέργαμο: Αθηνά, Αλκυονεύς, Γη και Νίκη. Βερολίνο,

Στη νότια πλευρά διακρίνεται η μεγάλη μικρασιατική θεά Κυβέλη (που οι Έλληνες την ταύτιζαν με τη Μητέρα των Θεών) και θεότητες του ουρανού και του φωτός
ο Ήλιος, η Ηώς (αυγή), η Σελήνη

Στην νότια πλευρά πολεμούν οι θεοί του φωτός, ο Ήλιος με το άρμα του, η Σελήνη και η Ηώς

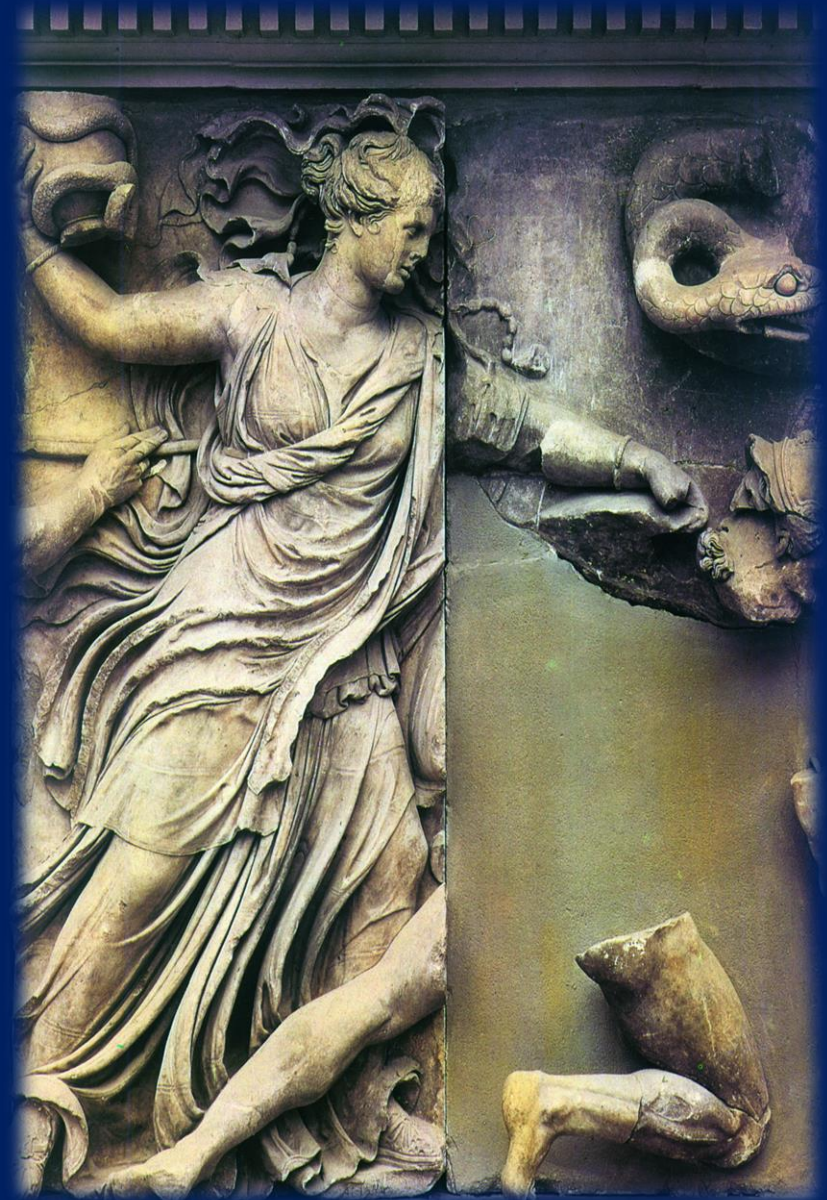
Στη δυτική πλευρά της βόρειας πτέρυγας εικονίζονται θεότητες της θάλασσας (ο Τρίτων, η Αμφιτρίτη, ο Νηρέας και ο Ωκεανός), ενώ απέναντι, στην ανατολική πλευρά της βόρειας πτέρυγας θεότητες της γης και της βλάστησης, ανάμεσα στις οποίες ξεχωρίζει ο Διόνυσος με τη μητέρα του τη Σεμέλη, ακολουθούμενος από δύο Σατύρους.

Τμήμα της ζωφόρου της βόρειας πλευράς του βωμού του Δία στο Πέργαμο: Νυξ ή Εριννύα. Βερολίνο.

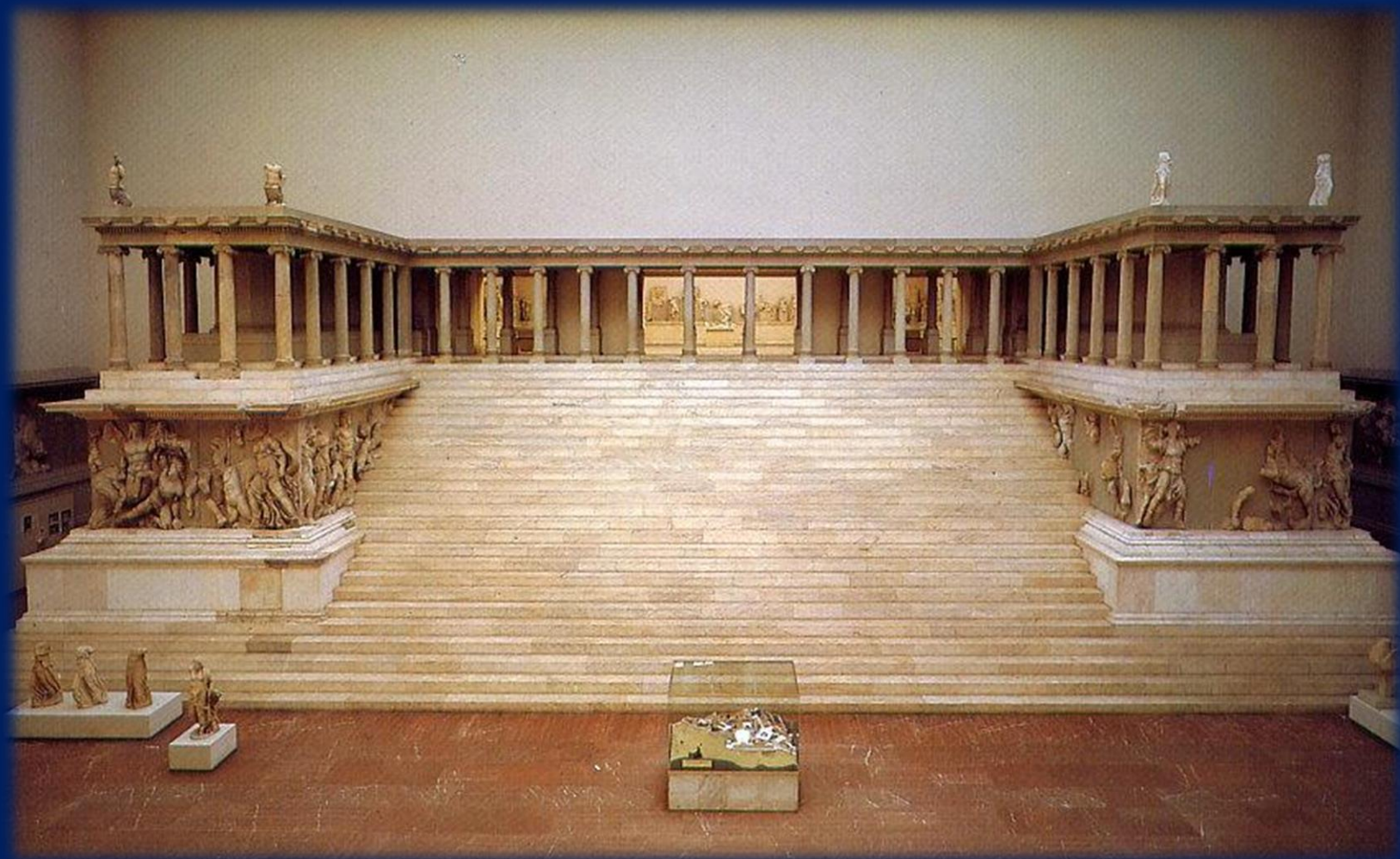
Στη βόρεια πλευρά οι θεοί της νύχτας, οι Μοίρες, η Αφροδίτη με τον Έρωτα και η Διώνη.

Εδώ συναντούμε και τη μοναδική περίπτωση όπου ένας Γίγαντας νικά έναν θεό. Σε αντίθεση με τις απεικονίσεις του θέματος στην παλαιότερη ελληνική τέχνη, οι περισσότεροι Γίγαντες εδώ είναι τερατόμορφοι και τα σκέλη τους καταλήγουν σε σώματα φιδιών

Τμήμα της ζωφόρου της βόρειας πλευράς του βωμού του Δία στο Πέργαμο: Νυξ ή Εριννύα. Βερολίνο,

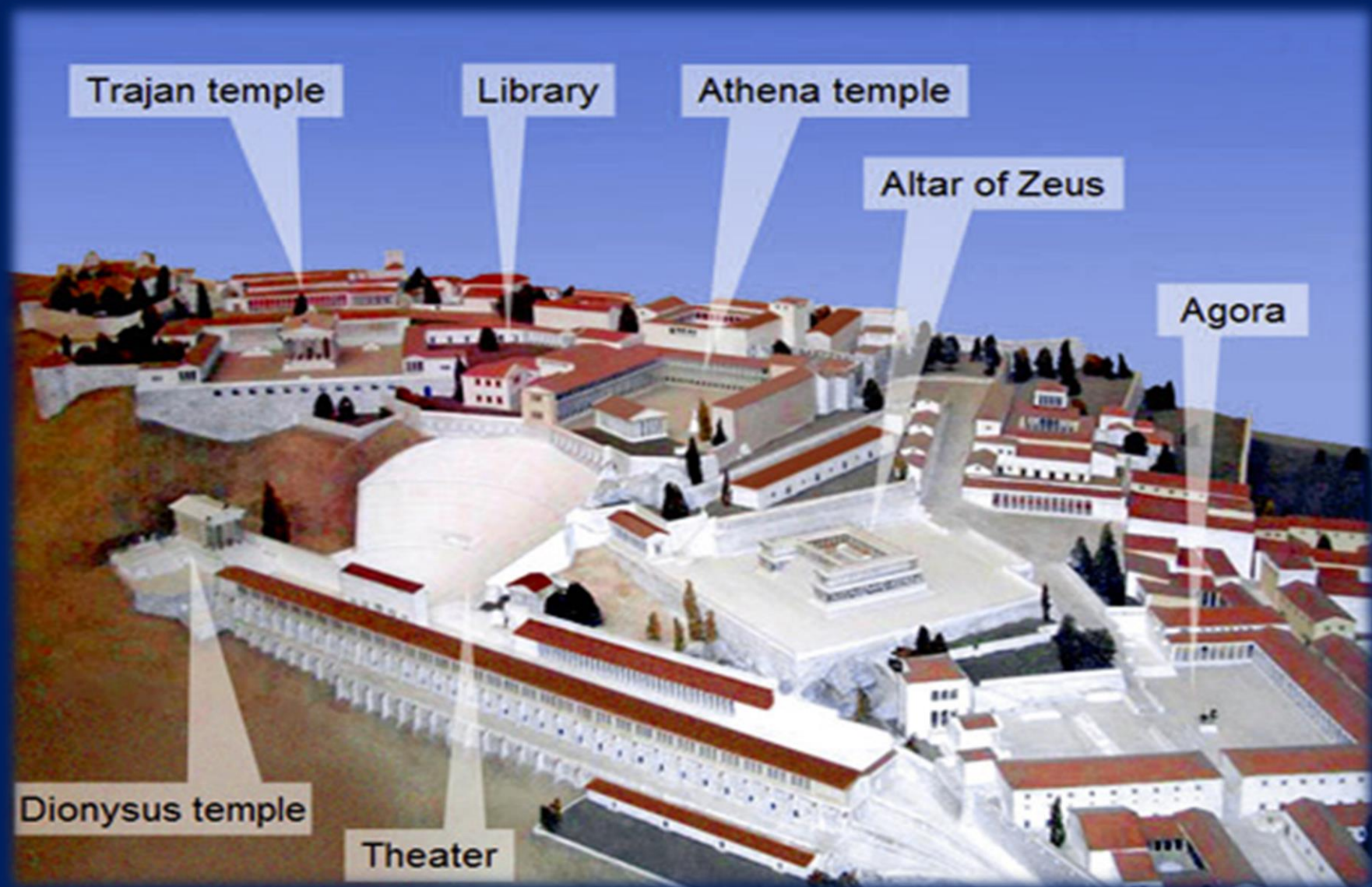

Η ζωφόρος με τον μύθο του Τηλέφου στο εσωτερικό του βωμού ήταν μικρότερη σε ύψος και σε μήκος από εκείνη της Γιγαντομαχίας (έχει ύψος 1,58 m και μήκος όχι περισσότερο από 90 m) και φαίνεται ότι φιλοτεχνήθηκε μετά τη μεγάλη ζωφόρο και μάλιστα ορισμένα τμήματά της παρέμειναν ημιτελή· ήταν τοποθετημένη πίσω από μια κιονοστοιχία. Το θέμα της είναι η μυθική καταγωγή των Περγαμηνών από την Αρκαδία, που αποδείκνυε ότι ήταν γνήσιοι Έλληνες.

Τμήμα ζωφόρου Τήλεφου περ.160 π.Χ.
Μάρμαρο Μήκος 56,60μ. Ύψος 1,58μ.

- [Video](#) ακρόπολης
- [Video](#) Τραϊανού
- [Video](#) Βωμού

